

RIL 264-2013

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Vesitornien ja alavesisäiliöiden kunnonhallinta

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi/kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYYNTI:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Töölönkatu 4, 00100 Helsinki

Puh. 0207 120 600, fax 0207 120 619, email ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-576-7 (nid.)

ISBN 978-951-758-577-4 (pdf)

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Tammerprint Oy, 2013

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Vesisäiliöiden kunto ja toiminta ovat yhdyskuntarakenteen ja vesihuollon toimivuuden kannalta kriittisiä kohtia. Niiden toimintaan liittyy paitsi ihmisten normaali puhtaan veden tarve myös tärkeitä turvallisuusnäkökohtia, kuten rakenteellinen turvallisuus (vesitornien rakenteet) ja paloturvallisuus (sammutusveden saanti). Vesisäiliöistä näkyvimmat ovat vesitornit, joita on Suomessa käytössä n. 450.

Tämä ohje on Vesilaitosyhdistyksen (VVY) ja RILin yhteistyön tulos. Julkaisuhanke lähti liikkeelle VVY:n ehdotuksesta loppuvuodesta 2012. Todettiin, että on tarve uudelle ohjeelle, joka tehostaisi ja helpottaisi vesitornien ylläpitoa ja korjausta uusimman tiedon mukaisesti. Kaupunkiliitto on v. 1982 julkaissut ohjeen *B66 Vesisäiliöt* vesisäiliöiden suunnittelusta ja toteutuksesta, mutta kunnonhallintaa siinä ei käsitellä. Vesisäiliöiden toimintaperiaatteita ja osittain myös huoltoa ja ylläpitoa on esitetty julkaisuissa *RIL 124-2-2004 Vesihuolto* ja *RIL 237-1-2010 Vesihuoltoverkkojen suunnittelu*.

Julkaisun keskeisenä tavoitteena on korjaussuunnittelun lähtökohdista opastaa kuntotutkimusten suunnittelua ja tutkimustuloksista tehtävien johtopäätösten laadintaa. Julkaisu toimii myös työkaluna hallitun korjaushankkeen läpiviemiselle. Tavoitteena oli määritellä suuntaviivat korjauksille myös niissä tapauksissa, joissa kuntotutkimuksen menetelmin rakenteiden turvallisuudesta ei voida varmistua. Ohjeessa otetaan huomioon viimeaikaiset onnettomuustapaukset ja muut esille tulleet puutteet.

Kirjoitustyöstä on vastannut toimituskunta, johon ovat kuuluneet Heikki Kapanen, Kaj Reth, Kari Mäkinen, Reijo S. Lehtinen, Mika Rontu, Tuija Kaunisto, Arto Mettinen, Pekka Haalahti, Samuli Halkosaari ja Gunnar Åström (RIL, päätoimittaja ja toimituskunnan pj). Arvokasta panosta lakiasioissa on antanut Antero Oksanen. Työtä on ohjannut ohjausryhmä, jonka jäseniä ovat olleet Matti Ropponen, Timo Raiski, Jani Väkevä, Tapio Lankinen, Keijo Tiainen ja Jukka Bergman. Hanketta ovat rahoittaneet ympäristöministeriö, Maa- ja vesitekniikan tuki, Vesihuoltolaitosten kehittämisrahasto sekä RIL.

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL kiittää ohjeen kirjoittajia, ohjausryhmää, hankkeen rahoittajia ja tukijoita sekä työhön osallistuneita henkilöitä ja organisaatioita, jotka ovat kannanotoillaan ja tiedoillaan vaikuttaneet myönteisesti ohjeen sisältöön.

Marraskuussa 2013

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Risto Vahanan
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	9
1.1	Ohjeen sisältö ja tavoitteet	9
1.2	Vesitornien ja alavesisäiliöiden ylläpito- ja korjausperiaatteet.....	9
1.3	Vesisäiliöiden kuvaus ja merkitys vedenjakelussa	11
1.3.1	Vedenjakelujärjestelmä	11
1.3.2	Vesijohtoverkon paineolot	13
1.3.3	Vesisäiliöiden eri vaihtoehdot.....	13
1.3.4	Vesisäiliöiden muu käyttö.....	15
1.4	Vesisäiliöiden rakenteet ja tekniset laitteet.....	16
1.4.1	Rakenteet.....	16
1.4.2	Ilmanvaihto- ja lämmityslaitteet.....	17
1.4.3	Prosessiputkistot ja sadevesiviemärointi	18
2.	YLLÄPITO	21
2.1	Ylläpitotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet.....	21
2.2	Ylläpito- ja kunnossapitojärjestelmä	21
2.3	Viikkotarkastus	22
2.4	Vuositarkastus.....	22
2.5	Puhdistus ja desinfiointi.....	24
2.5.1	Yleistä	24
2.5.2	Toimintaohje ja työn suoritus.....	24
2.6	Lukitus- ja kulunvalvonta	26
2.7	Säiliöiden kameravalvonta	26
2.8	Säiliöiden piha-alueiden kunnossapito.....	27
2.9	Vesisäiliöiden oheiskäyttö	28
2.9.1	Yleistä	28
2.9.2	Ulkopuolisten vuokralaisten tarvitsemat tilat	29
2.9.3	Säiliöihin vuokralaisten rakennuttamat tilat ja rakenteet	29
2.9.4	Vuokralaisista johtuva ylimääräinen puhdasvesitilojen suojaaminen.....	31
2.9.5	Säiliöiden paloturvallisuus.....	32
2.9.6	Yleisötapahtumat	33
3.	KUNTOARVIOT JA -TUTKIMUKSET.....	35
3.1	Yleistä	35
3.1.1	Tarkastustoiminnan tarkoitus	35
3.1.2	Tarkastuskäytännöistä	35
3.1.3	Kuntotarkastajien pätevyysvaatimukset.....	36
3.2	Kuntoarvioiden sisältö	36
3.2.1	Kuntoarvion työvaiheet	36
3.2.2	Kuntoarvioraportin rakenne.....	37
3.3	Kuntotutkimusten sisältö	37
3.3.1	Kuntotutkimuksen työvaiheet	37
3.3.2	Kuntotutkimusraportin rakenne	39

3.4	RAKENNEOSIEN TARKASTELUT JA NIIDEN ERITYISPIIRTEITÄ...	39
3.4.1	Kuntoarvioissa ja -tutkimuksissa tarkasteltavat rakenneosakokonaisuudet ja LVISA-tekniikka	39
3.4.2	Aluerakenteet, ajoväylät ja aitaukset	39
3.4.3	Perustukset ja perustamistapa.....	40
3.4.4	Vesitornin jalan ja pilarien tutkimukset.....	40
3.4.5	Vesisäiliön vauriot ja tutkimukset	42
3.4.6	Julkisivuverhousten tutkimukset	48
3.4.7	Vesikaton tutkimukset	53
3.4.8	Vesitornin ja alavesisäiliön kulkureitit.....	56
3.4.9	Täydentävät rakenteet	57
3.4.10	Tekniset tilat	57
3.4.11	Lämmitys.....	58
3.4.12	Prosessivesiputket.....	58
3.4.13	Sadevesiviemärit.....	59
3.4.14	Ilmanvaihto.....	59
3.4.15	Säiliön yläpuolella olevien tilojen lvi-järjestelmät	59
3.4.16	Sähköjärjestelmät	60
3.4.17	Automaatiotekniikka.....	61
4.	KORJAUSHANKKEEN VAIHEET JA SISÄLTÖ.....	63
4.1	Yleistä	63
4.2	Hankinnan yleiset periaatteet.....	63
4.2.1	Yleistä	63
4.2.2	Hankinnan tekninen määrittely.....	64
4.2.3	Soveltuvuus- eli kelpoisuusvaatimuksista.....	64
4.2.4	Hankintailmoitus.....	65
4.2.5	Saatujen tarjousten käsittely	66
4.2.6	Tarjousten arvostelu ja päätös	66
4.3	Korjaushankkeen prosessikuvaus.....	67
4.3.1	Yleistä	67
4.3.2	Kuntoarvio ja kuntotutkimus.....	67
4.3.3	Korjaustoimenpiteet	69
4.3.4	Korjaushankkeen organisointi ja tehtävät	69
4.4	Suunnittelijan valinta ja suunnitelmien laadinta.....	70
4.4.1	Suunnittelijoiden valinta ja kelpoisuus	70
4.4.2	Suunnittelutarjouspyyntö.....	70
4.4.3	Suunnittelun lopputulos.....	71
4.5	Urakkamuodon valinta	71
4.5.1	Yleistä	71
4.5.2	Suoritusvelvollisuuden mukainen jaottelu	71
4.5.3	Maksuperusteen mukainen jaottelu	72
4.5.4	Urakkamuodon valintaperusteita	72
4.5.5	Sidotut määrät.....	72
4.6	Urakkatarjouspyyntöasiakirjat	73
4.6.1	Yleistä	73
4.6.2	Tarjouspyyntö.....	74

4.6.3	Sopimusehdot	74
4.6.4	Vaihtoehtoiset tarjoukset.....	74
4.6.5	Ajatuksia tarjouspyyntöasiakirjojen sisältöön.....	75
4.7	Urakoitsijan valinta ja urakkasopimus	75
4.7.1	Tarjousneuvottelut.....	75
4.7.2	Hankintalain ja tilaajavastuulain ehtoja.....	76
4.7.3	Ulkomainen urakoitsija	76
4.7.4	Allekirjoitus ja suunnitelmakatselmus	77
4.8	Korjaustyön toteutus ja organisointi tilaajan näkökulmasta.....	77
4.8.1	Yleistä	77
4.8.2	Turvallisuus.....	77
4.8.3	Vuokralaiset	79
4.8.4	Urakan valvonta.....	80
4.8.5	Rakennuttajan urakanaikainen huolehtimisvelvoite.....	80
4.8.6	Riskienhallintasuunnitelma	81
4.8.7	Suunnitelmien täydentäminen.....	81
4.8.8	Lisä- ja muutostyötarjoukset	81
5.	YLEISET KUNNOSSAPITO- JA KORJAUSTEKNIIKAT	82
5.1	Yleistä	82
5.2	Vesitornien rakennetekniset korjaukset.....	82
5.2.1	Kantavuustarkastelut	82
5.2.2	Vesisäiliöiden korjaustekniikat	85
5.2.3	Vesitornin julkisivujen ja vesikattojen korjausten erityispiirteet.....	87
5.3	Vesitornien LVIS-korjaukset	91
5.3.1	Prosessivesiputket.....	91
5.3.2	LVI-järjestelmät	91
5.3.3	Sähköjärjestelmät	94
5.4	Korjaustyöt ja hygienia	94
5.5	Vesisäiliöissä käytettävien materiaalien tuotehyväksyntä.....	94
5.5.1	Yleistä	94
5.5.2	Vesilaitosten säädöstilanne ja tuotteiden arviointi.....	95
5.5.3	Vesitornien korjausmateriaalit ja -tuotteet.....	96
5.5.4	Materiaalien ja tuotteiden soveltuvuuden arviointi	96
6.	TYÖMAATOIMINNAN ERITYISPIIRTEET.....	99
6.1	Yleistä	99
6.2	Telineet, nostot ja sääsuojaus.....	99
6.3	Melu, pöly ja hygienia.....	101
6.4	Säiliön käytön huomioiminen korjaustyön aikana	101
6.5	Työmaan turvallisuusriskit ja niiden hallinta.....	102
	LIITE 1. VESITORNIN KORJAUSESIMERKKEJÄ	105
	LIITE 2. KIRJALLISUUTTA.....	114

ILMOITTAJAHAKEMISTO

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

Contesta Oy
HPP-Tekniikka Oy
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut
Maarakennus Kamara
Pöyry Finland Oy
Sito Oy
Suomen Betonikorjaus Ky
Suunnittelutoimisto Aluetekniikka Oy
Vahanen Oy
VTT Expert Services Oy